Kalevi Hiekkamäki

MIHAILIN SORMUS

Historiallinen romaani

Mihailin sormus

Kalevi Hiekkamäki

M i h a i l i n s o r m u s

Historiallinen romaani

© Kalevi Hiekkamäki 2017
Kustantaja: Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-339-663-0

PROLOGI

Kapteenin univormuun pukeutunut, hikinen mies odotti pienessä eteishallissa pääsyä tsaari Aleksanteri I:n työhuoneeseen. Hän ei tiennyt, mitä asiaa keisarilla oli. Kutsun tuonut ruhtinas Volkonski oli kehottanut vain pitämään kiirettä. Siinä kaikki. Hovimarsalkkaa ei kuitenkaan näkynyt.

Mies käveli hermostuneena huoneen ainoan ikkunan ääreen ja katsoi siitä näkyvää puistoa. Se oli silmiä hivelevän kaunis toisin kuin Taganrogin pölyinen kaupunki, joka jäi kartanon piharakennusten ja ympärillä kasvavien puiden taakse piiloon. Vain kuumuus kiusasi. Kyllähän marraskuut Taganrogissa olivat aina lämpimiä olleet, mutta juuri tuolloin, vuonna 1825, oli suorastaan helteistä. Sen vuoksi tsaarin puheille pääsyä odottavan Kaarlo Kokkolan piti tämän tästä pyyhkiä hikipisaroita otsaltaan.

Aleksanteri oli hallinnut Venäjää jo vuodesta 1801 alkaen, jolloin hänen isänsä, silloinen tsaari Paavali I, oli murhattu. Koska rikos oli jäänyt selvittämättä, pahat kielet kuiskivat, että poika oli ollut tietoinen murha-aikeista. Olipa totuus mikä tahansa, tapaus oli heittänyt Aleksanterin elämän ylle varjon, joka oli vanhemmiten alkanut kiusata häntä yhä enemmän.

Aleksanterin kunnianhimoisena tavoitteena oli keisarin itsevaltiuden rajoittaminen, mutta hän tajusi, että niin mittavan uudistuksen toimivuutta pitäisi ensin kokeilla pienessä mittakaavassa. Käytyään sittemmin noin vuoden kestäneen sodan Ruotsia vastaan ja saatuaan sen päätyttyä vuonna 1809 koko Suomen hallintaansa hän oli saanut kaipaa-

mansa koekentän. Suomesta oli tehty Venäjän autonominen suuriruhtinaskunta ja sen alueella käytössä ollut perustuslaki oli jätetty voimaan lähes sellaisenaan. Vahvistettuaan asian vielä hallitsijavakuutuksellaan ja ilmoitettuaan, että Suomi oli vihdoinkin korotettu kansakunnaksi kansakuntien joukkoon, vallatun alueen asukkaiden keskuudessa vallinnut epäluulo häntä kohtaan oli muuttunut kunnioitukseksi, ja rauha oli palannut Venäjän luoteisrajalle.

Valtaan nousunsa ensimmäisinä vuosina Aleksanteri oli uhkunut tarmoa, mutta Napoleonia vastaan käydyn sodan jälkeen hänen intonsa oli laantunut. Uskonnollinen mystiikka oli ruvennut vetämään häntä puoleensa, ja lopulta hän oli laiminlyönyt tehtäviään. Sen seurauksena valtakunnan asiat olivat jääneet rempalleen. Jopa lupaavasti alkanut maaorjien vapauttaminenkin oli keskeytynyt muista uudistuksista puhumattakaan.

Tsaarin puheille pääsyä odotteleva Kokkola oli viipurilaisen ratsutilallisen poika, joka oli saanut sotilaskoulutuksensa Pietarissa. Kuusi vuotta sitten hänet oli valittu hallitsijan henkivartiostoon tämän valmistellessa pitkää kiertomatkaa Suomen sisäosiin. Se oli ollut raskas retki, sillä tiestö oli kurjassa kunnossa. Aleksanteri oli kuitenkin suoriutunut rasituksista karaistuneen sotilaan tyyneydellä ja lunastanut käytöksellään silloisen luutnantti Kokkolan kunnioituksen. Sen vuoksi oli luonnollista, että kun keisari sitten, matkan päätyttyä, oli tarjonnut Kokkolalle vakinaista paikkaa vartiokaartissaan, mies oli ottanut sen empimättä vastaan.

Vuosien kuluessa Kokkola oli ylennyt kapteeniksi ja voittanut tsaarin luottamuksen, olipa hän tehnyt tyhjäksi yhden keisaria vastaan suunnatun murhayrityksenkin. Urhoollisuutta ja rohkeutta se tietysti oli vaatinut. Vaikka Kokkola oli paiskautunut hyökkääjän heittämän pommin räjähdettyä hevosen selästä maahan ja loukkaantunut, hän oli silti syöksynyt tsaarin avuksi, kun sama kapinallinen oli rynnännyt miekka ojossa tämän kimppuun. Poski Kokkolalta siinä rytäkässä oli haljennut, mutta majesteetti oli pelastu-

nut.

Aleksanteri oli nähnyt kaiken ja pannut merkille henkivartijansa urhoollisuuden. Sen vuoksi Kokkolasta oli tullut keisarin luottomies, jolle oli monilla matkoilla uskottu hallitsijan käyttämän henkivartioston päällikkyyskin.

Edellisenä kesänä Aleksanterin puoliso, Elisabet Fedorovna, oli sairastunut vakavasti, ja hallitsijapari oli tullut lääkärien suosituksesta Asovan meren rannalle Taganrogiin. Lämmin ilmasto oli toki kohentanut keisarinnan terveyttä, mutta tsaariin itseensä muutolla oli ollut päinvastainen vaikutus. Mies oli lopettanut ulkona liikkumisen, eikä hän ollut enää juuri muiden kuin munkkien ja mystikkojen kanssa keskustellutkaan. Valtakunnan hallitseminen oli jäänyt virkamiesten vastuulle, olipa tsaari menettänyt kiinnostuksensa pukeutumiseensakin. On helppo kuvitella, miten ällistyneitä pääkaupungista saapuneet vieraat olivat hänet ja hänen hovinsa nähdessään.

Aleksanterilla ei ollut omia poikia, joten hänen kolmesta veljestään vanhin, Konstantin, oli kruununperimysjärjestyksessä ensimmäinen. Mies ei kuitenkaan ollut kiinnostunut valtikasta, joten asia muuttui hankalaksi. Toiseksi vanhimpaan veljeen, Nikolaihin, suhtauduttiin nimittäin niin epäluuloisesti, että riittävän laajan kannatuksen hankinta näytti vaikealta. Se oli huolestuttavaa, sillä kaikki tiesivät, että jos tilanne ei selkiytyisi, itsevaltiuden vastustajat saisivat siitä mainion tekosyyn käydä Aleksanterin kuoltua dynastian kimppuun.

Audienssia odottavan Kokkolan mietteet keskeytyivät, kun sisätiloista kuului askelia, ja mustaan kaapuun pukeutunut munkki ilmestyi odotushuoneeseen. Koska miekkosen pään yli ulottuva huppu peitti myös kasvot, hän näytti kumarassa kulkevalta kummitukselta laahustaessaan pysähtymättä ulko-ovelle. Vain tuokio ja hän oli poissa ikään kuin ei olisi keisarin luona käynytkään.

Miehen mentyä ei kestänyt kauan, kun hovimarsalkka tuli noutamaan Kokkolaa Aleksanterin luo. Pyyhkäistyään viimeiset hiet pois otsaltaan odottelija kohensi ryhtiään ja

asteli saattajansa jäljessä avaraan halliin, josta johti ovi Aleksanterin työhuoneeseen. Sitä vartioi kaksi pikimustaa asemiestä. He olivat etiopialaisia soturikuvatuksia, joita pidettiin lahjomattomina, ja jotka kuuluivat siihen teatteriin, jota tsaarin ympärillä näyteltiin. Keisari käytti heitä kuin vaatteitaan. Vaihtoi kyllästyttyään.

Pöytänsä ääressä nuokkuvalla tsaarilla oli yllään munkkien viittaa muistuttava, väljä, harmaa kauhtana. Vähän outo asuhan se oli, mutta vielä oudompaa oli, ettei Aleksanteri edes vilkaissut vierastaan. Tuijotti vain pöydällä lojuvia papereitaan ja käyttäytyi, kuin ei olisi tulijaa edes huomannut.

— Teidän keisarillinen majesteettinne, Kokkola aloitti varovasti. — Ruhtinas Volkonski sanoi, että Teillä on kiireellistä asiaa.

Aleksanteri kohotti katseensa ja hieraisi ohimoitaan. Vetiset ja verestävät silmät tuijottivat puhujaa sinertävistä kuopistaan, parta oli hoitamaton, ja kasvot ryppyiset. Kokkola olisi voinut pitää häntä ikäloppuna, ellei hän olisi tiennyt puhuvansa hädin tuskin neljäkymmentäseitsemän vuotiaan miehen kanssa.

— Olkaa hyvä, kapteeni Kokkola, istuutukaa! Meillä on paljon puhuttavaa.

Aleksanterin hauraasta olemuksesta huolimatta hänen puhetapansa oli entisellään. Sanat kuulostivat selkeiltä, ja lauseet sujuvilta. Oli yllättävää, että hänen näköisellään miehellä oli niin itsevarma sointi äänessään. Kokkola istuutui ja katsoi kysyvästi puhuttelijaansa.

— Kuten varmasti arvaatte, tsaari sanoi, minulla on kutsuuni hyvin epätavallinen syy. Aion nimittäin antaa Teille toimintaohjeita kuolemani varalta.

Kokkola hätkähti. Tsaari istui ainakin näennäisen terveenä siinä hänen edessään ja puhui kuolemastaan. Ja miksi juuri hänelle? Se oli outoa varsinkin, kun Aleksanteri oli perustanut hengellisten asioiden hoitoa varten uuden ministeriönkin. Sieltä ne parhaat kuoleman asiantuntijat löytyisivät. Ja jos keisari ei luottanut virkamiehiinsä, miksei

Taganrogin hurskas sielunpaimen, isä Fedotov, kelvannut?

— Te olette huolehtinut turvallisuudestani jo useita vuosia, kapteeni, Aleksanteri selitti, joten luotan uskollisuuteenne. Sen vuoksi olen päättänyt, että kun minusta aika jättää, Te olette oikea henkilö huolehtimaan eräistä tärkeistä, kuolemani jälkeisistä asioista.

Kokkola tuijotti tsaarin kelmeitä kasvoja kysyvän näköisenä mutta ei uskaltanut sanoa mitään. Sen vuoksi Aleksanteri jatkoi yksinpuheluaan.

— Ennemmin tai myöhemmin koittaa päivä, jolloin ruhtinas Volkonski kutsuu Teidät tänne minun huoneeseeni ja kertoo paikalla olevan munkin läsnä ollessa kuolemastani. Älkää ärhennelkö, vaikka Teille ei näytetä ruumistani! Tohtori Wyllien allekirjoittama kuolintodistus saa luvan riittää. Kun olette tutustunut siihen, munkki antaa Teille kirjeen, joka on osoitettu äidilleni, leskikeisarinna Maria Fedorovnalle. Se Teidän on vietävä perille Pietariin henkilökohtaisesti ja niin nopeasti kuin suinkin.

— On huhuttu, että aiotte matkustaa pääkaupunkiin jo lähipäivinä, Kokkola keskeytti, mutta Aleksanteri ei ollut kuulevinaan.

— Rukoilevat ihmiset saavat nähdä ruumiini vain Taganrogin kirkossa pidettävän kuolinmessun aikana. Ei enää sen jälkeen. Se on vaatimukseni, ja Teidän on pidettävä siitä kiinni.

— Mutta minunhan on mentävä Pietariin.

— Te palaatte sieltä kiireimmän kaupalla takaisin auttamaan ruhtinas Volkonskia, kun hän johtaa ruumistani kuljettavaa surusaattoa Moskovan kautta pääkaupunkiin. Noudattakaa hänen määräyksiään, mutta ennen kaikkea pitäkää huolta siitä, ettei kukaan asiaankuulumaton raota arkkuni kantta. Ymmärrättekö? Se avataan vain äitini antamalla luvalla, ja kun se hänen käskystään sinetöidään, kukaan ei saa sinne enää kurkistaa. Sinetin pitää olla koskematon, kun minut haudataan Pietarin-Paavalin linnoitukseen edeltäjieni viereen.

Aleksanteri puhui, ikään kuin hän kuolisi Taganrogissa,

vaikka oli lähdössä Pietariin. Miksi? Sitä Kokkola ei ymmärtänyt, muttei uskaltanut kysyäkään.

— Entä jos uusi tsaari haluaa murtaa sinetin, Teidän keisarillinen majesteettinne? Hänen on helppo surmauttaa niin minut kuin Volkonskikin. Sen jälkeen ei ole enää ketään, joka estäisi arkun avaamisen.

— Siitä ei ole pelkoa, kapteeni. Sanojanne uskotaan, sillä viimeinen tahtoni on myös paperilla. Kas tässä se onkin. Lukekaa, olkaa hyvä!

Aleksanteri ojensi Kokkolalle allekirjoittamansa asiakirjan, jonka aitous näytti kestävän millaisen tarkastelun tahansa. Jälkimmäinen lukaisi sen nopeasti ja nyökkäsi tyytyväisenä.

— Koska en kuitenkaan ole vielä kuollut, tsaari jatkoi, pidän tuon paperin toistaiseksi hallussani. Saatte sen sitten aikanaan siltä samalta munkilta, joka luovuttaa Teille Maria Fedorovnalle kirjoittamani kirjeenkin. Haluan Teidän noudattavan myös kaikkia muita, samassa yhteydessä Teille annettavia ohjeita ja evästyksiä kirjaimellisesti. Korostan vielä, kapteeni. Kirjaimellisesti. Oletteko ymmärtänyt?

Kokkola nyökkäsi ja ojensi asiakirjan takaisin keisarille. Kaikki tuntui selvältä ja yksinkertaiselta. Tai ei ihan kaikki sittenkään. Yksi asia kaipasi vielä täsmennystä.

— Tehtävääni liittyen rohkenen tiedustella, Teidän keisarillinen majesteettinne, nouseeko suuriruhtinas Konstantin valtaistuimelle Teidän jälkeenne.

Aleksanteri liikahti kärsimättömästi.

— Ajattelin palata vallanperimysasioihin vähän myöhemmin, kapteeni, mutta olkoon! Vanhinta veljeäni kruunu ei kiinnosta, joten valtikka ojennetaan toiseksi vanhimmalle eli suuriruhtinas Nikolaille. Riitoja ei tule, sillä kaikki veljeni hyväksyvät päätökseni. Muutoinkin asiasta on sovittu, vaikkei mitään ole julkistettu.

Kokkola huokasi helpotuksesta. Tsaari oli sittenkin huolehtinut seuraajakysymyksestään.

— Kaikki kuulemanne on luonnollisesti luottamuksellista, Aleksanteri muistutti ja kumartui kaivelemaan pöytänsä

laatikoita. Vaikka Kokkola luuli sen nähdessään, että hänen oli aika poistua, hän ei ehtinyt toteuttaa aiettaan. Tsaari kääntyi nimittäin melkein heti uudestaan häneen päin jokin pieni, kiiltävä esine hyppysissään.

— Vielä yksi asia, kapteeni Kokkola, ennen kuin lähdette. Oletteko kuullut puhuttavan Mihailin sormuksesta?

— En ole, Teidän keisarillinen majesteettinne.

— Ettepä tietenkään. Hyvin harvat ovat, eivätkä kaikki myönnä, vaikka olisivat kuulleetkin. Kun valtakunnankokous kutsui Ipatjevin luostarissa, Kostromassa, oleskelleen Mihail Romanovin koko Venäjän ensimmäiseksi tsaariksi vuonna 1613, mies sai isältään, metropoliitta Filaretilta, kultaisen sormuksen. Siitä lähtien se on periytynyt kulloinkin hallitsevalta keisarilta toiselle paria poikkeusta lukuun ottamatta. Myöhemmin sitä ryhdyttiin kutsumaan ensimmäisen omistajansa mukaan Mihailin sormukseksi.

Aleksanteri henkäisi syvään ja jatkoi:

— Mihailin sormus on Romanovien dynastialle hyvin tärkeä. Niin tärkeä, ettei sitä voi muihin perintökoruihin edes verrata. Se on Filaretin lahja pojalleen, jota hurskas isä ei voinut tukea kuin rukoilemalla. Sormusta siunatessaan hän kasteli sen kuitenkin niin monta kertaa kyynelillään, että pyhimykset muuttivat kyyneleet pyhäksi kastevedeksi. Sillä tavoin korusta tuli esine, jonka ansiosta tsaarilla on taivaallinen viisaus ulottuvillaan mutta vain sillä ehdolla, että hän noudattaa tiettyjä sääntöjä. Yksikin erehdys saattaa olla kohtalokas ja voi maksaa hallitsijan hengen, voipa se tuhota koko dynastiankin.

Keisari tuijotti Kokkolan epäuskoista ilmettä huvittuneen näköisenä.

— Huomaan, että olette ymmällä, kapteeni, ja ymmärrän sen oikein hyvin. Myös minä pudistelin päätäni, kun kuulin korusta ensimmäisen kerran. Sittemmin muutin kuitenkin mieltäni. Maailmassa on paljon merkillisiä asioita, eikä tämä ole muita kummempi. Katsokaapa tänne, kapteeni! Tämä pieni koru tässä kädessäni on Mihailin sormus.

Kokkola katsoi Aleksanterin kämmenellä olevaa, mität-

tömältä näyttävää kultasormusta, jonka levykettä koristi parrakasta miestä esittävä kaiverrus. Pään ympärillä olevasta sädekehästä päätellen se esitti pyhimystä, joka saattoi olla juuri tsaari Mihail. Ainakin kuvion alle oli raapustettu tämän nimi ja valtaannousuvuosi 1613. Merkillisintä Kokkolan mielestä oli kuitenkin se, että keisari paljasti hänelle korunsa salaisuuden. Mutta vaikka hän oli haljeta uteliaisuudesta, hänen oli pakko keskittyä vain kuuntelemaan.

— Mihailin sormukseen liittyy uskomuksia, joista monet ovat vääriä, Aleksanteri selitti. — Sen vuoksi minun on kerrottava Teille siitä hieman enemmän. Vaikka sen tarkoituksena on auttaa omistajaansa, se voi tämän myös tuhota. Nöyryys ja nuhteettomuus ovat ehdottomia vaatimuksia, eikä Kaikkivaltiaan herruutta saa kyseenalaistaa. Jopa yksi ainoa erehdys voi olla kohtalokas. Siksi tsaarien on pysyteltävä kaidalla tiellä, mikä puolestaan takaa dynastian säilyvyyden. Erehdyksiä on toki tehty ja rangaistuksia saatu, mutta toimeen on silti tultu. Uskallan jopa väittää, että kaikki olisi sujunut erinomaisesti, ellei yhtä, sormuksen perintöoikeuteen liittyvää sudenkuoppaa olisi olemassa. Siihen on pudottu aivan liian usein ja joka kerta kohtalokkain seurauksin.

Aleksanteri katseli sormustaan, piti pienen tauon ja jatkoi:

— Mikäli uusi tsaari saa korun edeltäjältään tai löytää sen tämän jäämistöstä, ongelmia ei synny. Asia ei kuitenkaan ole yhtä yksinkertainen, jos sormus joutuu jonkun ulkopuolisen käsiin. Keisarin pitää nimittäin lunastaa sen omistusoikeus itselleen hinnalla millä hyvänsä. Hän ei saa edes epäröidä. Paha pykälä, eikö totta? Jos oikein huonosti käy, tsaari voi joutua jopa kiristyksen kohteeksi. Jonkun mielestä koko sääntö voi tuntua mielettömältä, mutta koska se on olemassa, sitä on noudatettava. Toistan vielä: Lunastusehtojen täyttäminen on välttämätöntä, ovatpa ne miten kohtuuttomia tahansa. Sen vuoksi jokainen tsaari on velvollinen varmistamaan, että sormus todella siirtyy hänen valitsemalleen seuraajalle.

Aleksanteri piti jälleen tauon ja jatkoi sitten yksinpuheluaan:

— Kuten sanoin, uusi tsaari on oikeutettu perimään Mihailin sormuksen edeltäjältään, jos se löytyy tämän jäämistöstä. Mutta entäpä, jos ei löydy? Sormuksen haltijaksi ilmoittautuva on voinut löytää tai anastaa sen itselleen, mutta silti hänen ilmoittamiaan lunastusehtoja on noudatettava. Erityisesti varkautta epäillessään kuka tahansa voi menettää malttinsa ja yrittää ottaa omansa pois. Se ei tässä tapauksessa ole kuitenkaan sallittua. Sormuksen henget haluavat jakaa oikeutta omalla tavallaan. Ne rankaisevat itse vilpillistä anastajaa, jos katsovat sen aiheelliseksi. Tsaari ei saa sitä tehdä. Hänen on pakko suostua kaikkeen, mitä vaaditaan, saadakseen sormuksen. Jos hän ei sitä tee, koruun istutettu kirous tuhoaa hänet.

Keisari katseli sormustaan ja puhui ikään kuin itsekseen.

— Vaikka tämä koru näyttää vaatimattomalta, toisen samanlaisen valmistaminen on mahdotonta. Tämä on nimittäin ontto. Ei tarvitse kuin painaa ohuella neulalla tuon pyhimyskuvion oikeaa korvaa, niin koristeellinen kansi aukeaa. Sen alta paljastuu salalokero, jonka reunaan on mikroskooppisen pienin kirjaimin kirjoitettu Raamatusta poimittu teksti: "Maan ääristä minä sinua huudan, kun sydämeni nääntyy. Saata minut kalliolle, joka on minulle liian korkea (Psalmit 61:3)". Minä en tiedä, miten se on aikoinaan ahtaaseen koloonsa kirjoitettu, mutta siitä olen varma, ettei kukaan pysty sovittamaan toista täysin samanlaista tekstiä yhtä pieneen tilaan.

Kokkola kuunteli Aleksanterin puhetta vakavana. Epäilemättä mies oli tosissaan ja uskoi siihen, mitä sanoi. Kysymyksessä oli kuitenkin vain legenda, jollaisia maailma oli väärällään. Onneksi hänen itsensä ei tarvinnut vaivata päätään moisella hölynpölyllä. Kunhan näytteli tarkkaavaista ja koetti kuunnella.

— Minulla on täysi syy uskoa, Aleksanteri jatkoi, että tietyt tahot tekevät kaikkensa anastaakseen tämän sor-

muksen kuoltuani. Siksi pyydän Teitä etsimään sille sopivan kätkön ja piilottamaan sen sinne jo nyt. En halua, että uusi tsaari joutuu kiristyksen kohteeksi.

Kokkola oli sanomaisillaan jotain, mutta keisari vaiensi hänet päättäväisesti.

— Minulla on kolme syytä, miksi käännyn juuri Teidän puoleenne, kapteeni. Ensimmäinen liittyy syntyperäänne. Vaikka Te kuulutte henkivartiostooni, kukaan ei pidä Teitä ystävänäni. Sen vuoksi kenenkään mieleen ei edes juolahda, että olisin antanut sormuksen Teidän huostaanne. Sitä havittelevat eivät näin ollen pengo tavaroitanne, eivätkä tutki taskujanne. Toiseksi juuri Teillä on ainutlaatuinen tilaisuus viedä sormus uudelle tsaarille heti kuolemani jälkeen samalla, kun pistäydytte äitini luona. Kolmanneksi luotan siihen, että Te luovutatte korun ilman ehtoja seuraajalleni.

Aleksanteri piti pienen tauon ja ojensi korun sitten Kokkolalle.

— Olkaa hyvä, kapteeni! Mihailin sormus jää nyt Teidän haltuunne. Pitäkää mielessänne kaikki, mitä sanoin, ja huolehtikaa siitä, että se joutuu aikanaan Nikolain haltuun!

Kokkola oli toki ylpeä keisarin osoittamasta luottamuksesta muttei voinut kieltää, etteikö hän samalla myös pelännyt. Mitä tapahtuisi, jos hän kaikista varotoimenpiteistä huolimatta kadottaisi sormuksen, uhkasihan sen säilytysaika venyä vuosikymmenien mittaiseksi? Ja miksi hänen ylipäänsä piti odottaa keisarin kuolemaa? Koruhan voitaisiin toimittaa Nikolaille vaikka heti. Hänen kielellään pyörineet kysymykset jäivät kuitenkin esittämättä.

— Teen parhaani, Teidän keisarillinen majesteettinne, hän murahti vain lyhyesti kumartaessaan ja ottaessaan korun vastaan.

Aleksanteri nyökkäsi ja teki eleen, jolla hän ilmaisi keskustelun päättyneen.

Ulkona oli kirkasta. Aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta, ja kevyt tuulenvire kahisutti puiden lehtiä. Oli avaraa ja kaunista. Astellessaan verkkaisesti vartioston parakkia kohti Kokkola joutui ylittämään pihan, jota kukkien koristaa-

ma puistikko reunusti. Linnut liversivät pensaikossa, ja heinäsirkat sirittivät ruohikossa. Viileät tuulahdukset hivelivät hänen ihoaan, ja niiden tuomat tuoksut tuntuivat taivaallisilta. Hän veti raikasta ilmaa keuhkoihinsa ja nautti luonnon suomista, ainutlaatuisista aistimuksista. Miten erilaista oli ollutkaan siinä tunkkaisessa huoneessa, johon Aleksanteri oli jäänyt kyyhöttämään! Niin erilaista, että koko käynti tuntui epätodelliselta. Houretta se ei kuitenkaan ollut. Hänen housujensa taskussa pullottava Mihailin sormus oli siitä käsin kosketeltava todiste.

Avoimia kysymyksiä oli silti jäljellä kasapäin. Miksi Aleksanteri oli puhunut ikään kuin tietäisi kuolevansa jo lähipäivinä? Esimerkiksi määräys, jonka mukaan kirkkokansa saisi rukoilla hänen avoimen arkkunsa ääressä vain Taganrogissa, kuulosti järjettömältä, hänhän oli lähdössä Pietariin. Ja minkä vuoksi ihmiset eivät saisi jättää hänelle jäähyväisiä sillä tavoin kuin vanha tapa vaati? Kaikkein kummallisinta oli kuitenkin se, että Kokkola saisi luovuttaa Mihailin sormuksen Nikolaille vasta keisarin kuoleman jälkeen.

Kokkola yritti olla pohtimatta tsaarin sanojen merkitystä. Siitä huolimatta hänen mielessään väikkyi itsepintaisesti kuva Venäjän mahtavasta itsevaltiaasta, joka heikkona ja hauraana katseli vetisiä silmiään siristellen likaisen ikkunaruudun läpi vihreää puutarhaansa. Miesparka oli selvästi masentunut, mutta tuskin sairas saati kuolemaisillaan. Onneksi paluu pääkaupunkiin olisi kohta käsillä. Se virkistäisi varmasti tsaariakin.

Mutta toisin kävi. Kun Kokkola eräänä päivänä, joulukuun alussa, kutsuttiin Aleksanterin työhuoneeseen, hän ei ollut uskoa silmiään. Synkältä näyttävä ruhtinas Volkonski istui hallitsijan työpöydän ääressä, ja mustaan kaapuun verhoutunut munkki kyyhötti huoneen keskelle sijoitetun suuren puuarkun vieressä. Selityksiä ei tarvittu. Kolkko tunnelma puhui puolestaan. Aleksanteri oli kuollut.

Huone oli savuinen ja kalmanhajuinen. Paksut verhot riippuivat ikkunoiden edessä, joten ilman kynttilöiden lepat-

tavaa valoa kukaan ei olisi voinut siellä edes liikkua. Suoraan ulkoa sisään tullut Kokkolakin joutui räpyttelemään kauan aikaa silmäluomiaan nähdäkseen edes välttävästi eteensä.

Feodor Kusmitsiksi esittäytynyt munkki tuijotti koko ajan rukouskirjaansa. Hän oli lukevinaan, vaikka Kokkola oli varma, ettei valo riittänyt. Ja piilossa mies piti kasvojaankin. Jopa puhuessaan. Toisaalta huoneessa oli niin hämärää, etteivät hänen piirteensä olisi erottuneet, vaikka hän katseensa olisi kohottanutkin.

Kun Kusmits mainitsi, että keisari oli menehtynyt äkillisen sairauskohtauksen uuvuttamana jo useita päiviä aikaisemmin, Kokkola hermostui. Hän tivasi loukkaantuneena, miksei kukaan ollut ilmoittanut hänelle henkivartioston kannalta niin merkittävästä asiasta kuin keisarin kuolemasta aikaisemmin, mutta minkäänlaista selitystä ei herunut. Sekä Volkonski että Kusmits totesivat noudattaneensa vain tsaarilta saamiaan ohjeita. Siinä kaikki. Kun he vielä kehottivat myös Kokkolaa tekemään samoin, jälkimmäisen oli pakko lopettaa ärhentelynsä.

Luettuaan tohtori Wyllien ja parin muun lääkärin yhdessä allekirjoittaman kuolintodistuksen Kokkola sai Kusmitsilta vielä Maria Fedorovnalle osoitetun kirjeen. Kaikki näytti näin ollen sujuvan, juuri niin kuin Aleksanteri oli sanonut. Nyt hänen pitäisi vain kiidättää keisarin posti Pietariin ja viedä samalla Mihailin sormus uudeksi tsaariksi nimitettävälle Nikolai Pavlovitšille.

Eikä Kokkola viivytellyt. Leskikeisarinna Marialle osoitettu kirje povessaan ja Mihailin sormus taskussaan hän aloitti matkansa pääkaupunkiin. Vasta vaunuissa istuessaan hänellä oli aikaa pohtia Aleksanterin kuolemaa ja siihen liittyviä merkillisyyksiä. Mahtoiko hänen näkemässään arkussa olla edes hallitsijan ruumista? Jospa keisari oli vain halunnut luopua vallasta ja kadota huomaamattomasti esimerkiksi jonkin luostarin kätköihin. Valekuoleman avulla se kävisi päinsä kaikkein helpoimmin. Tuskin hän muulla tavoin itsevaltiuden taakkaa veljensä harteille olisi voinut siir-

Venäjän tsaari Nikolai II:n setä, suuriruhtinas Sergei Aleksandrovitš, ottaa vanhempansa menettävän Eero Kokkolan suojatikseen. Hän ei kuitenkaan niin tehdessään aavista, kuten ei kukaan muukaan, miten arvokkaan sormuksen yksi pojan esi-isistä on saanut haltuunsa lähes sata vuotta aikaisemmin hallinneelta Aleksanteri I:ltä. Kun koru sitten joutuu vääriin käsiin, seuraukset ovat kohtalokkaat. Irstas siperialaismunkki Rasputin heiluttelee tahtipuikkoa, ja valtakunta natisee liitoksissaan. Kaiken kuohunnan keskellä tsaarin serkkuun, suuriruhtinatar Maria Pavlovnaan, rakastuva Eero koettaa parhaansa mukaan taistella sekä oman onnensa että tsaarin puolesta, mutta jaksaako hän potkia tutkainta vastaan? Mitä tapahtuu Eeroon rakastuneelle Liisalle? Entä Marialle? Miljoonat menettävät henkensä. Tsaarikin. Selviääkö Eero hengissä itsekään?

9 789523 396630